EEN PARTIJ DIE KLAAR IS MET HAAR PROBLEMEN IS RIJP VOOR VERSTARRING

Wij spreken van een bezinningsconferentie. Zulk een visitekaartje is nu eenmaal nodig. Maar in een van de rapporten wordt al gewaarschuwd voor eenzijdigheid. Bezin-en is geen opzichzelfstaande bezigheid. Zij staat niet los van de actualiteit. Het is op zich al tekenend. dat wij een bezinningsconfe-rentie direct in verbinding brengen met denken over ons uitgangspunt, over de zin van christelijke partij-formatie e.d Haast iets sacraals. Maar al te vaak ontmoet men bij

onze mensen nog een tegenstelling tussen principiële en praktische politiek Daarom: bezinnen is voor onze politiek pas werkelijk zinvol, pas compleet, wanneer wij ook toekomen aan de betekenis daarvan voor de actualiteit, voor de concrete problemen.

BENEDEN DE MAAT

Daarbij nog twee toepassingen, ik meen dat wij in dit opzicht in ons contact met K.V.P. + C.H.U. eigenlijk beneden de maat zijn gebleven. Wij zijn daarbij begonnen met een gesprek over de kernvraag, een gesprek dat is uit gemond in het rapport van de Achttien Evangelie en politiek, In dat gesprek kwamen wij tot de conclusie
— terecht — dat wij bij die eerste vraag

niet konden blijven, maar dat wij moesten doorpraten over centrale politieke problemen uit deze tijd, omdat wij daaraan moesten toetsen of wij Inderdaad op hetzelfde politieke spoor stonden. Zo is het gebeurd.

Maar in die tijd, dat wij daarmee bezig waren, was er alle aanleiding die beginvragen aan de orde te blijven stellen, daarover door te praten en te spreken over de relatie tussen die beginvragen en de verdere programmatische punten Want wij moeten ons geen illusies maken de deconfessionalisering is geen incidenteel verschijnsel bij een of andere partij, maar iets van deze tijd — ook onder ons. De aanleiding is er nog, ook nu. Wij zouden zulk een gesprek alsnog met elkaat moeten voeren.

De tweede toepassing: Er zijn onder ons mensen, die zeggen, dat wij ons eerst ons terdege moeten bezinnen en dat we er nog niet aan toe zijn concrete antwoorden te geven en standpunten te bepalen over een aantal

nieuwe, ons vaak overrompelende vragen. Dat is. naar ik meen, een verlegenheids-uit-vlucht Het is zeker zo, dat er problemen zijn, waarin het ons moeilijk valt

een duidelijk standpunt in te nemen. Nieuwe problemen komen op ons af. een wereldbeeld en een mensbeeld is bezig te veranderen. Een nieuw ethos, een nieuw praktisch beleven van ons christen zijn in deze wereld is nodig. Ik vind het geen schande, niet met alle problemen klaar te zijn. Het is integendeel gewoon eerlijk, te zeggen dat ons standpunt veelszins voorlopig is. Maar aan de andere kant is het ook eis, zo'n (voorlopig) standpunt te kiezen, En dan moeten wij ons niet met een al te grote voorzichtigheid terugtrekken op oude bolwerken, wat men dan graag wel (ten onrechte) het principiële standpunt noemt. Dan moeten wij in het licht van de bijbel — zoals wij dit thans zien — nieuwe problemen niet angstvallig vermijden, maar eerlijk tegemoet treden.

Mijn tweede opmerking. De taak van een politieke partij is tweeledig: zij moet zich bezig houden met de grote lijnen van de ontwikkeling van de samenleving, met haar visie daarop, haar concepties, haar doelstellingen in groot perspectief. Zij moet zich ook bezig houden met concrete doelen op korte termijn. Juist door dit laatste is zij echt politieke partij. Een politieke partij wordt opgericht en bestaat met het doel het overheidsbeleid te beïnvloeden, hier en nu. Het is geen debatingclub, geen pure bezinningsorganisa-tie, geen getuigenisverband het is een politieke partij. Het gaat om het beleid; dat moet een partij kritisch volgen. beïnvloeden en waar nodig willen ombuigen.

Komt men daaraan niet toe, dun heeft men eigenlijk de politiek afgeschreven. Ik proef dat ook in de wijze waarop men vanuit eigen kring ook tegenwoordig een verkeerde scheiding maakt tussen partij en fractie. In die zin zijn onlangs enkele publikaties verschenen.

PARTIJ EN FRACTIE

Als ik het wal ongenuanceerd zeg: de fractie moet zich maar redden met de praktische politiek; zij moet maar de concrete situatie klaren. Compromissen andere handenvuilmakers zijn voor de fractie De partij houdt zich bezig met grote lijnen, met perspectieven op langer zicht, met zuivere idealen.

Hel Is een oud probleem — die verhouding van partij en fractie. Meestal diende een scheiding om de fractie te beschermen tegen een al te opdringeri-ge partij, die — /onder de directe verantwoordelijkheid voor de problemen te dragen — toch de fractie de wet zou willen voorschrijven. Nu lijkt de scheiding meer bedoeld om de partij — in de huidige onduidelijke, niet steeds plezierige situatie — te vrijwaren voor de verantwoordelijkheid voor het politiek beleid van de fractie

Nogmaals, het is een oud probleem, waarvan de partij niet veel plezier beleefd heeft; eer een aantal kortsluitingen.

Maar op deze wijze scheiding maken tussen partij en fractie lijkt mij een bedenkelijke politieke manoeuvre. De fractie is een orgaan van de partij, de partij in het parlement. Terecht rekent de publieke opinie het optreden van de fractie in het parlement toe aan de partij. Zij treedt daar op, op naam van de partij, door haar gesteund en gestimuleerd. Situaties, waarbij de fractie zich in duidelijke vormen of wat onduidelijker distantieert van uitspraken van een partijcongres, doen tekort aan de geloofwaardigheid van de partij. En de partij, die zich distantieert van het beleid van de fractie, neemt de grond onder de voeten van de fractie weg.

SAMENSPEL

Hoe de verhouding van de partij en fractie wel moet zijn is niet in scherpe regels vast te leggen. Het is een samenspel, waarbij de fractie duidelijk een eigen bevoegdheid, eigen ruimte moet hebben, maar wel zich gelegen moet laten liggen aan wat de partij heeft uitgesproken, zowel in haar ver-kiezingsprogram als ook in latere programmatische uitspraken. Aan de laatste is zij formeel wellicht niet gebonden, maar men mag verwachten, dat de partij en fractie een gemeenschappelijke voortgang in het denken z.ullen zoeken. Omgekeerd moet de partij in haar optreden en in haar stellingname zich niet losmaken van de politieke werkelijkheid waarin wij verkeren.

Men bedrijft geen politiek in studeerkamer of laboratorium. Er is inderdaad in de christelijke politiek een spanningsverhouding. Een spanningsverhouding tussen de kracht van onze opdracht en de mogelijke verwerkelijking; maar dat mag geen spanningsverhouding zijn tussen partij en fractie; het is een spanningsverhouding in de christelijke politiek als geheel; een spanning die ook leeft in ieder mens. Ten overvloede: partij en fractie hebben elk hun eigen specifieke opdracht, hun eigen verantwoordelijkheid. Die moeten zij over en weer erkennen. Met erkenning van ieders specifieke opdracht zullen zij met elkaar praten en elkaar wederkerig steunen en beïnvloe-den. Zoals dat vandaag gelukkig ook regelmatig gebeurt.

Een derde opmerking.

Een belangrijk punt op deze conferentie — en ook in de rapporten — is inderdaad het punt van de samenwerking van de drie grotere christelijke partijen. De kern van alle bezwaren is voor en na — ook nu nog blijkens allerlei uitingen — de beduchtheid (om het nog maar zacht uit te drukken), dat wij terecht zullen komen bij een kleurloze centrumpositie. Ik weet niet wat wij daarover nog voor nieuws kunnen zeggen. Voor en na heeft de partij heel, heel duidelijk gezegd, die niet te willen. Ik mag toch vragen, dat wij serieus genomen worden in onze uitspraken, in onze bedoelingen en niet beoordeeld worden op grond van consequenties, die anderen vermoeden en vrezen, maar die wij zelf per se niet willen.

Onze partij heeft bij herhaling uitgesproken, dat zij vanuit het Evangelie kritisch wil staan tegenover de huidige samenleving en dat zij wil werken aan de vernieuwing daarvan. Zij richt zich op de toekomst en op de veranderingen, die door de nieuwe mogelijkheden en nieuwe ontwikkelingen vereist zijn.

Met diepe erkenning van menselijke beperktheid en menselijk tekort, gelooft zij aan die opdracht te werken aan een vernieuwing van de samenleving. Zij wil geen politiek, die zich beperkt tot administreren en goed beheren van het ons toe vertrouwde, maar politiek gedragen door een visie, beeld dat zij vanuit het Evangelie draagt in het hart, hoe het zou moeten zijn.

NIET TERZIJDE GAAN STAAN

Wij zijn ons bewust, dat op de weg van die politiek teleurstellingen niet uitblijven. Zo was er in het Centraal Comité in 1967 bepaald zulk eer. gevoel over de gang van zaken bij de kabi-

netsformatie van toen. Maar men zag geen andere weg en heeft de verantwoordelijkheid genomen en daar de consequenties van gedragen, loyaal en constructief. De kracht van (zeker) de christelijke politiek moet zijn, niet terzijde te gaan staan, niet gedesillusioneerd er de brui aan te geven, zolang dat niet kennelijk geboden is. Dat is niet alleen de kracht van christelijke politiek, het is ook genade in menselij-ke betrekkelijkheid elke dag opnieuw aan die politiek te mogen werken.

OPENHEID

De rapporten voor deze conferentie zijn getypeerd als discussiestukken. Deze conferentie is niet bedoeld om tot conclusies te komen en daarmee de discussie te sluiten. Een partij, die klaar is met zijn problemen. die is rijp voor verstarring. Ik hoop dat wij het vandaag over veel zaken wel eens zullen blijken te zijn, dat wij op hetzelfde spoor zitten, maar dat wij zullen voortgaan met bezinning en discussie.

Ook in dit opzicht ben ik dankbaar voor de rapporten. De nuanceringen zitten er in. Die openen de mogelijkheid tot een goede discussie. De rapporten zijn geschreven met overtuiging, maar zonder krampachtigheid. Naar die openheid tegenover elkaar zullen wij ook vandaag moeten streven.